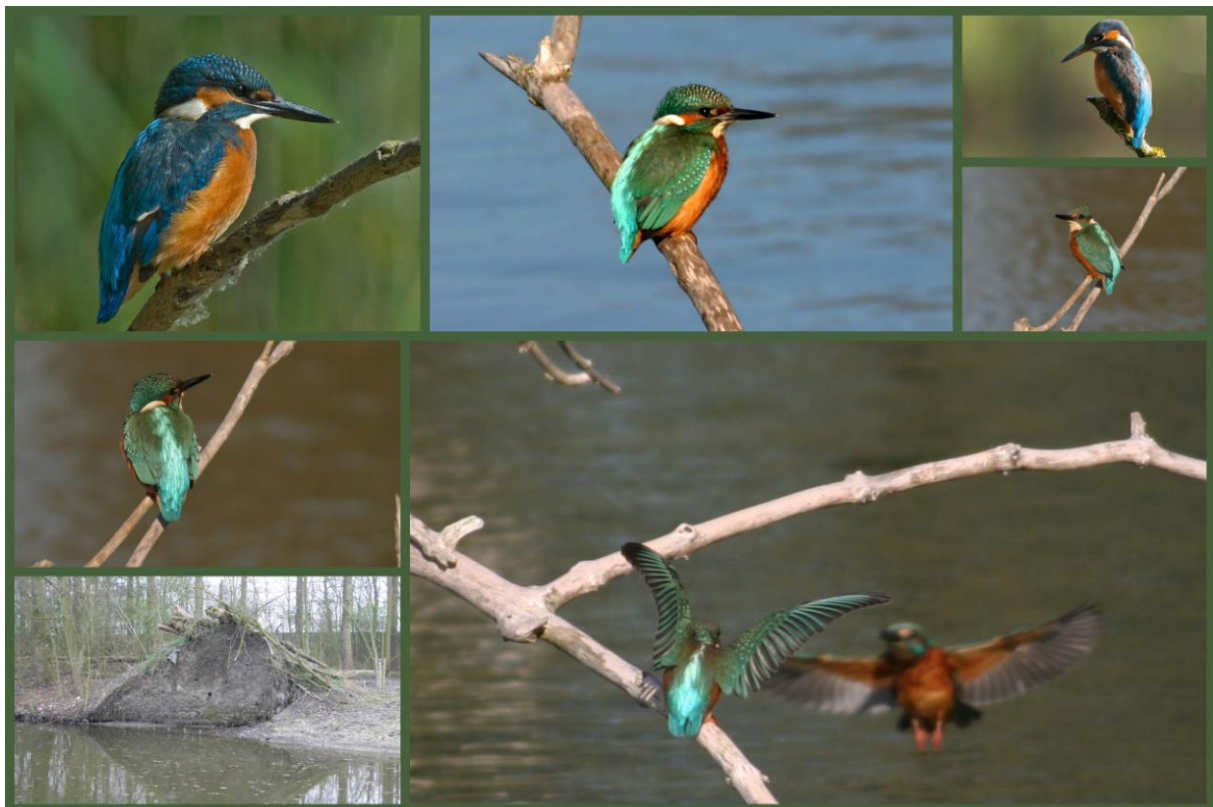

Lezing over de ijsvogel, 17 maart 2011.

Donderdag 17 maart j.l. werd er in wijkcentrum Meerzicht een lezing gegeven over de ijsvogel door Dhr. Jelle Harder, lid van de Ijsvogelwerkgroep Gooi-en Vechtstreek. Deze werkgroep is ook wel bekend van de webcams van "Beleef de Lente". De werkgroep overlegt o.a. met andere werkgroepen; de leden onderzoeken waar ijsvogels verblijven buiten het broedseizoen, bekijken de omgeving op mogelijkheden waar zij ijsvogelwanden kunnen maken en zetten kansrijke plekken op de kaart. Ook overleggen zij met terreineigenaren als daar ijsvogels broeden, ze regelen het onderhoud van de oevers en monitoren het ijsvogelbestand. Dhr. Harder vertelde deze avond ook over het uiterlijk, voedsel, leefgebied en het aantal paren ijsvogels in Nederland. Ook liet hij zien hoe je ijsvogelwanden maakt, vertelde hij over het nut daarvan en liet hij een film zien over het ringen van jonge ijsvogels in Duitsland.

De ijsvogel, ook wel "blauwe flits" genoemd, is in Nederland een broedvogel. Negentig procent van de ijsvogels die hier broeden blijft in Nederland. Ze hebben de grootte van een spreeuw, de snavel is ongeveer veertig mm lang (de man ijsvogel heeft een geheel zwarte snavel, de snavel van de vrouw is rood/oranje aan de onderkant), kruin en vleugels zijn groenachtig blauw, de onderzijde en oorstreek zijn warm oranjebruin, de staart is kort en de poten zijn kort en lichtoranje. Op de keel en zijhals hebben zij een sneeuwwitte vlek. Ijsvogels komen zoals gezegd in Nederland voor, maar hun leefgebied strekt zich uit tot in Azië en Indonesië. Over de wereld verspreid komen 87 soorten voor en het silhouet is bij alle soorten hetzelfde. In de E.U. komen slechts twee soorten voor, maar in een land als Kenia komen bijv. elf soorten voor, waaronder de reuze-ijsvogel. De gemiddelde leeftijd bedraagt twee jaar, met een maximum van vijftien jaar. Vijanden/doodsoorzaken zijn de boomvalk, sperwer, marterachtigen, ramen, het verkeer, te weinig voedsel, bevriezing en hoog water, waardoor het nest vol loopt.

In Nederland kun je ijsvogels treffen bij stadsvijvers, tuinvijvers en langs beekjes met steile oevers en schoon water met kleine visjes. Als je ergens boven een beekje een tak ziet uitsteken met schubben eraan, dan is de kans groot dat een ijsvogel daar een visje tegenaan heeft geslagen. Soms wordt zo'n vis wel vijftig keer tegen een tak aan geslagen om de ruggengraat te breken. Verder bestaat het dieet van de ijsvogel in de zomer nog uit kikkertjes, salamanders en (larven van) libelles. Om een prooi te vangen, duiken of "bidden" ze. Na een duik in het water droogt de ijsvogel weer snel, dankzij de olieproducerende stuitklier, die zorgt voor een waterdicht verenpak. De visschubben en visgraten worden uitgebraakt: de braakballen zijn van heel dun en licht materiaal.

Op beeldende wijze werd verteld hoe een nest gemaakt wordt. Daartoe pikken man en vrouw om beurten zand uit de oever, net zolang totdat er een randje ontstaan is waarop zij kunnen blijven staan. Vervolgens maken zij een nestgang van zo'n 70 cm diepte met een lichte helling van tien procent naar boven, zodat later alle geproduceerde ontlasting beter afgevoerd kan worden. Aan het einde van de nestgang wordt een nestkom gemaakt van zo'n vijftien cm doorsnede. Totdat het paar bij de nestkom is gearriveerd, komen ze achterwaarts het nest uit, want de nestgang is dusdanig smal dat ze er niet kunnen keren. Is de nestkom klaar, dan komen de ijsvogels voorwaarts het nest uit. De jongen worden op een bed van visgraten grootgebracht. Staan de jongen op uitvliegen, dan kunnen vader en moeder ijsvogel ook niet meer draaien en komen ze weer achterwaarts het nest uit. Dat is dus een mooie graadmeter om te weten wanneer de jongen gaan uitvliegen. De nestopening is ovaal; de ingang ziet eruit als een autospoor.

De broedtijd is van maart tot augustus. Meestal zijn er twee broedsels, soms drie, zelden vier. Per legsel zijn er vier tot acht eieren en de broedduur bedraagt 18 tot 21 dagen. Na zo'n 25-27 dagen vliegen de jongen uit en gemiddeld produceert één ijsvogelpaar negen vliegvlugge jongen per jaar. Een jonge ijsvogel heeft een korte snavel (25 mm) met een wit puntje. Het verenkleed is doffer dan dat van de volwassen vogel en de pootjes zijn donker. Na het uitvliegen worden de jongen nog drie dagen gevoed door de ouders, daarna moeten zij zelf hun eten vangen. In de film "De Blauwe Parel" van Cees van Kempen, die na de pauze vertoond werd, hebben wij dit hele proces mooi kunnen zien.

In strenge winters in Nederland neemt het aantal ijsvogels drastisch af. Het dieptepunt was in 1997. In de Gooi-en Vechtstreek was geen enkel ijsvogelpaar meer. Een topjaar was 2008, toen zijn er 71 paren geteld. De laatste jaren zijn de meeste ijsvogelparen te vinden in Noord Holland, voorheen waren ze het meest te vinden in Gelderland.

Als laatste vertelde Dhr. Harder hoe natuurlijke oeverwanden onderhouden moeten worden en liet hij zien hoe betonnen keerwanden en houten wanden met nestopeningen geplaatst kunnen worden. Deze zijn namelijk óók aantrekkelijk voor de ijsvogel om in te gaan broeden. Drie keer per jaar, in januari, mei en half juli, moeten de oevers en wanden dan weer gecontroleerd worden op overhangende begroeiing, takken enzovoorts. De werkgroep heeft een instructie-dvd gemaakt waarin staat hoe ze dit precies doen. Mocht iemand interesse hebben in de dvd, deze is in mijn bezit en ik leen hem graag uit, zeker als dat tot gevolg kan hebben dat we (meer) ijsvogels krijgen in Zoetermeer!

Yvette Rensen.